TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Dnro 7488/93/22

26.09.2022

Eduskunnan hallintovaliokunta

HaV@eduskunta.fi

Hallintovaliokunta tiistai 27.9.2022 klo 12.15 / kirjallinen asiantuntijalausuntopyyntö

Hallituksen esitys eduskunnalle (HE 173/2021 vp) rajanylitystietojärjestelmää ja Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmää koskevaksi täydentäväksi lainsäädännöksi

Hallintovaliokunta on pyytänyt tietosuojavaltuutetun toimistolta kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle rajanylitystietojärjestelmää ja Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmää koskevaksi täydentäväksi lainsäädännöksi.

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annettua lakia, rajavartiolakia, ulkomaalaislakia, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettua lakia, henkilötietojen käsittelystä Tullissa annettua lakia, sakon täytäntöönpanosta annettua lakia ja lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa annettua lakia.

Esityksen tarkoituksena on tehdä rajanylitystietojärjestelmästä ja Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmästä annettujen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten edellyttämät muutokset kansalliseen lainsäädäntöön. Laissa nimettäisiin eräät toimivaltaiset viranomaiset sekä täsmennettäisiin henkilötietojen käsittelyä ja liikenteenharjoittajien velvollisuuksia koskevaa sääntelyä.

Samassa yhteydessä lakiin lisättäisiin säännökset liikenteenharjoittajan seuraamusmaksun määräämisoikeuden ja täytäntöönpanon vanhentumisesta sekä täsmennettäisiin tilanteita, joissa seuraamusmaksua ei määrätä. Lisäksi ulkomaalaislakiin tehtäisiin Schengenin yleissopimuksen ja Schengenin rajasäännöstön päivittämisestä johtuvat tekniset muutokset.

Lausunto

Apulaistietosuojavaltuutettuna kiitän mahdollisuudesta toimittaa kirjallinen asiantuntijalausunto asiassa HE 173/2021 vp. Lausunnossa tarkastelen asiaa erityisesti tietosuojan näkökulmasta.

Kiinnitän erityisesti huomiota esityksessä suojelupoliisille annettavaan uuteen mahdollisuuteen käsitellä EES-järjestelmään kirjattavia tietoja vastaavia biometrisia tietoja omassa järjestelmässään kansallisen turvallisuuden käsittelytarkoituksessa.

Suojelupoliisin oikeutta kerätä säännönmukaisesti rekisteröityjen biometriset tiedot on perusteltu sillä, ettei näitä tietoja EES-asetuksen mukaan saa enää tallentaa kansalliseen rajanylitysjärjestelmään. Samaan aikaa hallituksen esityksessä kuitenkin todetaan, ettei rajavartiolaitokselle rajavartiolaissa (578/2005) ja henkilötietojen käsittelystä

rajavartiolaitoksessa annetussa laissa (639/2019) säädettyä mahdollisuutta kasvokuvien ottamiseen ole aiemmin käytetty säännönmukaisesti.[1] Tämän perusteella argumentti näiden biometristen tietojen saatavuuden heikkenemisestä kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi voidaan asettaa kyseenalaiseksi.[2]

Hallituksen esityksestä jää edelleen epäselväksi Rajavartiolaitoksen ja suojelupoliisin välinen suhde. Nykyisellään hallituksen esitys vaikuttaa sille, että Rajavartiolaitos kerää rajavartiolain ja henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain perusteella henkilötietoja suojelupoliisin rekisteriin. Suojelupoliisin oikeutta kerätä kyseessä olevia biometrisia tietoja ei ole tuotu riittävällä tavalla esiin hallituksen esityksen perusteluissa. Myös biometristen tietojen käsittelyn välttämättömyyden arviointi jää hallituksen esityksen perusteella puutteelliseksi.

Kiinnitän huomiota myös siihen, että kolmen vuoden säilytysaika ilman merkityksellisyyden arviointia vaikuttaa tässä tapauksessa pitkältä. Tämän vuoksi tietosuojavaltuutetun toimisto kiinnittää erityistä huomiota merkityksellisyysarvioinnista säätämiseen näiden tietojen kohdalla. Erityisen merkitykselliseksi merkityksellisyyden arviointi nousee, kun ottaa huomioon edellä esitetyn puutteen välttämättömyyden arvioinnissa.

Hallituksen esityksen perusteella jää myös vaikutelma, että biometristen tietojen rekisteröinti suojelupoliisin järjestelmiin olisi säännönmukaista toimintaa, eli tiedot kerättäisiin kaikista EES-asetuksessa mainituista rekisteröidyistä. Kun hallituksen esityksen perusteella kansallisen turvallisuuden määritelmä on hyvin laaja ja kattaa monenlaisia toimintoja, on riski, että tietoja käsiteltäisiin silloinkin, kun niiden käsittely ei ole oikeansuhtaista ja tosiasiallisesti tarpeellista käsittelyn tarkoituksen kannalta. Rekisteröityjen kannalta ongelmallista on myös se, että näin ylätasolla olevan määritelmään sidottu henkilötietojen käsittely ei ole ennakoitavissa.

Apulaistietosuojavaltuutettu Annina Hautala

Tietosuojavaltuutetun toimiston yhteystiedot

Postiosoite: PL 800, 00531 Helsinki

Sähköposti: tietosuoja@om.fi

Puhelinvaihde: 029 566 6700

Verkkosivut: www.tietosuoja.fi

[1] HE s. 33
[2] HE s.90